3. Котляр К. В. Сталий розвиток культури в умовах глобалізаційних викликів XXI століття. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2021. № 2. С. 12 – 17.

УДК 791.221.03:004.738.5:621.397.13
ORCID https://orcid.org/0000-0002-9280-7973

ТРАНСФОРМАЦІЯ КЛАСИЧНОЇ ДРАМАТУРГІЇ ПІД ФОРМАТ ЕКРАНІВ СМАРТФОНІВ ТА СТРІМІНГОВИХ СЕРВІСІВ

Осадчук Д., здобувач вищої освіти
Кочержук Д., старший викладач кафедри сценічного мистецтва і культури
Київський національний університет технологій та дизайну

Сучасний етап еволюції екранних мистецтв характеризується радикальним переходом від колективного перегляду у фіксованому просторі (кінотеатр, театр) до індивідуалізованого споживання контенту через мобільні девайси. Цей процес зумовлює докорінну зміну архітектоніки драматичного твору, де класична горизонтальна панорама поступається місцем вертикальній композиції екрана смартфона (формат 9:16) [1]. У такому контексті класична драматургія, що традиційно спиралася на розлогі мізансцени та просторову взаємодію персонажів, змушена адаптуватися до стратегії «надвеликого плану». Головним об’єктом стає обличчя актора, що максимально інтенсифікує психологізм, проте нівелює значення сценічного фону та класичної театральної дистанції. Смартфон диктує нову естетику «інтимізації», де глядач перебуває у безпосередній, майже тактильній близькості до героя, що трансформує класичний катарсис із колективного релігійного чи естетичного переживання на приватний емоційний досвід, інтегрований у повсякденний цифровий потік.

Стрімінгові платформи, як основні дистриб'ютори сучасного драматичного контенту, запроваджують нову логіку модифікації ідеї постановки, що базується на принципах гіпертекстуальності та серіальності. Класична п’єса, яка історично тяжіла до триактної структури та єдності дії, у цифровому середовищі піддається фрагментації: вона розпадається на епізоди, кожен з яких має відповідати законам утримання уваги (clifhangers). Це створює феномен «горизонтального наративу», де другорядні сюжетні лінії класичного першоджерела отримують автономний розвиток, перетворюючи лаконічну драму на розгалужений всесвіт (Cinematic Universal). Окрім того, алгоритми стрімінгових сервісів стимулюють використання механік «біндж-вотчінгу», що фактично скасовує поняття антракту чи паузи, характерної для театрального сприйняття, замінюючи їх безперервним зануренням у потік зображень.

Таким чином, класичний текст перестає бути статичним каноном і стає пластичним матеріалом, який адаптується під технічні можливості платформи та психологічні профілі користувачів [3].

Особливим етапом трансформації класики є виникнення формату «Screenlife», де вся дія розгортається безпосередньо на екрані девайса персонажа. У цій системі координат класичний монолог трансформується у відеодзвінок або запис у соціальних мережах, а конфлікт реалізується через динаміку чатів, пошукових запитів та зміну вкладок браузера. Така медіатизація драми докорінно змінює поняття «дії»: відтепер вчинок героя — клік, повідомлення або вихід у прямий ефір. Традиційні конфлікти честі, фатуму чи соціальної нерівності, описані В. Шекспіром переносяться у площину цифрової етики, кібербулінгу та публічності. Глядач, тримаючи смартфон у руках, стає мимовільним «співучасником», що проглядає за приватним життям героя через дзеркало власного екрана. Це створює унікальний ефект дегерметизації класичного твору, роблячи його частиною щоденного інтерфейсу користувача, де межа між реальністю споживача та художнім простором драми стає майже непомітною [2].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що адаптація класичної драматургії до форматів смартфонів та стрімінгів не є механічним перенесенням тексту з одного носія на інший, а являє собою складну онтологічну мутацію жанру. Класичний твір у цифровому середовищі вимушений балансувати між збереженням інтелектуальної глибини та необхідністю відповідати вимогам стислого формату відеозапису (кліп) та його динаміки, високої швидкості монтажу й візуальної надмірності. Трансформація простору кадру, впровадження інтерактивності та зміна соціального контексту споживання роблять класичну драму частиною глобального цифрового континууму. У цьому процесі драматургія втрачає свою сакральну відстороненість, натомість набуваючи небаченої раніше мобільності та здатності до миттєвої актуалізації, що є єдиним способом її виживання в умовах домінування екранної культури XXI ст. Класична драматургія не зникла, але адаптувалася до нових умов. Поява смартфонів і стрімінгових сервісів змінила ритм оповіді, структуру сюжетів та візуальну мову. Сучасні автори поєднують традиційні принципи драматургії з новими технологічними можливостями, щоб створювати історії, які залишаються цікавими для сучасного глядача.

Список використаних джерел

1. Безклубенко С. Основи екранних мистецтв : антологія. КНУКіМ. Київ. 2012. 456 с.

2. Мусієнко О. Модернізм та постмодернізм у контексті кінопроцесу: навч. посіб. Логос. Київ. 2018. 400 с.

3. Schleser M., Xu X. Mobile Storytelling in an Age of Smartphones. Cham: Palgrave Macmillan. 2020. 256 p.